

Χρειαζόμαστε περισσότερη δημοκρατία

► Του **ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ**

καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών

ΚΑΙΡΟ ΤΩΡΑ ΣΕΡΝΕΤΑΙ η άποψη ότι η δημοκρατία, και ειδικότερα η δική μας, είναι θύμα της υπερβολικής ανοχής στους πολέμιούς της ή της αδυναμίας της να τους βάλει στην άκρη. Κάποιοι μάλιστα εντοπίζουν εδώ το πρόβλημα της χώρας, άρα και της τρέχουσας κρίσης, χρέους και μη. Ετσι, στα Πανεπιστήμια σήμερα ορισμένοι πρυτάνεις, όπως στο ΕΚΠΑ, φέρονται αποφασισμένοι να τελειώνουν στην αρχή της θητείας τους με τους «εχθρούς του νόμου» και να αποκαταστήσουν την τάξη.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΑΛΙΑ και επαναλαμβανόμενη. Στη δεκαετία του 1960 οι Αμερικανοί Νεο-συντηρητικοί κατακεραύνωναν τους πάντες και τα πάντα για την υποτιθέμενη ελευθεριότητα των ηθών και τους νέους για τα νέα ήθη. Στη δεκαετία του 1980 η κριτική αυτή έγινε το κατε-

ξοχόν μέσο των Συντηρητικών στη Μεγάλη Βρετανία και των Ρεπουμπλικανών στις ΗΠΑ που υποστήριζαν την ατομική πρωτοβουλία (εναντίον του κρατικού παρεμβατισμού) και ταυτόχρονα όμνυαν στην αποκατάσταση της τάξης και την επαναφορά των παλιών καλών αξιών. Τα ίδια

καθ' ημάς λιγάκι ετεροχρονισμένα. Πάνε οι καλοί καιροί περί λαϊκής συμμετοχής. Οι ίδιοι που κάποτε όμνυαν σ' αυτήν και αναδείχθηκαν χάρη σ' αυτήν πολιτικά, τη θεωρούν περιττή και επικίνδυνη. Ο στόχος διπλός. Κάποιοι φταίνε, που σημαίνει ότι κάποιοι άλλοι, στην προκειμένη περίπτωση οι κυβερνώντες, δεν φταίνε για όλα. Παραλλαγή τού αλήστου μνήμης «μαζί τα φάγαμε» αλλά στην εκδοχή «μη φωνάζετε, εσείς φταίτε περισσότερο από μας».

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ στα ΑΕΙ ο νόμος Διαμαντοπούλου, ο οποίος ψαλιδίζει τη δημοκρατία. Προεπιλογή δύο ή τριών υποψήφιων πρυτάνεων και κοσμητόρων από το Συμβούλιο Ιδρύματος, ψήφος μόνο στους «καθηγητές» και τους «λέκτορες» με ηλεκτρονική ψηφοφορία. Οι φοιτητές (θυμίζω ότι το πρώτο Πανεπιστήμιο, της Μπολόνια, πριν από εννιά αιώνες, είναι δημιούργημα των φοιτητών) χρεώνονται μεγάλο μέρος από τα υποτιθέμενα κακά και η συμμετοχή τους στα όργανα γίνεται συμβολική. Η μόνη διάταξη συμβολαϊκού χαρακτήρα, οι προβλεπόμενες τετραετείς προγραμματικές συμφωνίες ανάμεσα στο κράτος και τα Πανεπιστήμια (ο νόμος Διαμαντοπούλου το κρατά από τον νόμο Γιαννάκου), δάνειο από τη σοσιαλιστική γαλλική κυβέρνηση

Ζοσπέν-Μιτεράν, λησμονήθηκε πάραυτα.

ΤΑ ΠΡΟΑΝΑΦΕΡΘΕΝΤΑ, εντός και εκτός συνόρων, συνοδεύονται σχεδόν πάντα από τον ίδιο λόγο. Οι ασκούντες σε διάφορα επίπεδα την εξουσία ταυτίζονται με τον νόμο και ταυτίζουν τους ανταγωνιστές/αντιπάλους με την ανομία. Αν δε, όπως τυχαίνει συνήθως, είναι και Συντηρητικοί, ο νόμος ταυτίζεται με την τάξη και οι αντίπαλοι με την αταξία. Θεμελιώδες στη συντηρητική σκέψη και πρακτική, το δίπολο νόμος και τάξη αναγορεύεται σε αντίπαλο δέος στην ανομία και την αταξία. Ο στόχος προφανής: η ενοχοποίηση του αντιπάλου, η καλλιέργεια της ανασφάλειας με όλα τα μέσα με απώτερο στόχο, βέβαια, τη διατήρηση του υφιστάμενου status quo, της υφιστάμενης κατάστασης. Το σενάριο παίζει περισσότερο όταν τίθεται σοβαρά ζήτημα αλλαγής των συσχετισμών δύναμης.

ΑΝΑΜΦΙΒΟΛΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ τα προβλήματα δεν λείπουν: ιδεολογικές αγκυλώσεις, ο διάλογος, αν και αρχαιοελληνική επινόηση, δεν έχει την καλύτερη τύχη στον δημόσιο λόγο, διάχυτες προλήψεις και δεισιδαιμονίες και, βέβαια, πρακτικές ασυνήθιστες σε άλλους τόπους και πολιτισμούς. Σε ποια άλλη χώρα, με ρώταγε φίλος, οι τοίχοι των πανεπιστημίων και γενικότερα των σχολείων είναι γεμάτοι μπιγκιές; Πώς γίνεται τόσο όμορφα κτίρια να στενάζουν κάτω από τα πιο απίθανα συνθήματα; Κραυγές των τοίχων; Δεν υπάρχουν άλλοι τρόποι έκφρασης;

ΑΥΤΑ ΔΕΝ ΛΥΝΟΝΤΑΙ με μιας και ακόμη περισσότερο με αυταρχικό τρόπο - όταν μάλιστα υπάρχουν τόσο οξυμένα προβλήματα. Η αντίληψη «θα τους μάθω εγώ» δεν οδηγεί πουθενά. Δεν υποδηλώνει δύναμη, όπως πιστεύουν κάποιοι, αλλά αδυναμία. Αδυναμία συνδιαλλαγής με τον άλλο και κατανόησή του. Λίγο ενδιαφέρει αν η αδυναμία αυτή απορρέει από μια αριστοκρατική προσέγγιση των ανθρώπων και των πραγμάτων ή από μια αυταρχική προσωπικότητα. Η παρουσία και μόνο στον δημόσιο χώρο επιτάσσει τον παραμερισμό τέτοιων αντιλήψεων και την αποδοχή των κανόνων της δημοκρατίας, πάνω από όλα τον σεβασμό του άλλου και τον διάλογο.

ΓΝΩΜΗ ΜΟΥ είναι ότι πολλές από τις παθογένειές μας οφείλονται σε συντηρητικές-αυταρχικές αντιλήψεις όπως οι προαναφερθείσες. Αν στη γενέτειρα της δημοκρατίας, όπως αρεσκόμαστε να λέμε, η δημοκρατία δεν έχει βαθιές ρίζες, αυτό οφείλεται όχι στις καταχρήσεις αλλά στην καχεξία της. Η δημοκρατία δεν επιβάλλεται γιατί αυτονόητα παύει να είναι δημοκρατία. Μαθαίνεται και καλλιεργείται διαρκώς, ιδιαίτερα μάλιστα στο σχολείο και στο Πανεπιστήμιο.

